

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Aalborg Universitet

1981 Økologi

Arler, Finn

Published in:
Danmark i Europa 1950-2000

Publication date:
2017

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):
Arler, F. (2017). 1981 Økologi. I P. Bejder (red.), *Danmark i Europa 1950-2000* (s. 80-81). Aarhus Universitetsforlag.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

ØKOLOGI

Landsforeningen Økologisk Jordbrug (LØJ) blev dannet i 1981 af flere smågrupper, der i 1970'erne forsøgte sig med alternativer til det problematiske industrialiserede landbrug. Pionererne var en "farverig flok af landbrugsstuderende, kollektivist, miljøfanatikere, haveentusiaster og avlere." Det forberedende møde afholdtes karakteristisk nok på landbrugskollektivet Svanholm Gods.

LØJ udviklede Danmarks første avlsregler og et garantimærke. I 1981 startede geologen Troels V. Østergaard (1939-) samtidig tidsskriftet Praktisk Økologi, og året efter etableredes Den Økologiske Landbrugsskole i Aabybro. Økologisk jordbrug er ikke entydigt defineret, men sigter på at benytte lokale ressourcer, recirkulere næringsstoffer og bevare biologisk mangfoldighed. Centralt står bevarelsen af jordens frugtbarhed. Dyrevelfærd har også høj prioritet, ligesom lokalt medansvar har spillet en rolle.

Danske avlere var også aktive i økologernes internationale organisation, IFOAM, der var blevet stiftet i 1972. IFOAM opererer med fire principper. Sundhedsprincippet gælder jord, planter, dyr, mennesker og planeten som helhed. Økologiprincippet henviser til

de økologiske kredsløb, man bør tilpasse sig, efterligne og bevare. Der må ikke bruges kunstgødning og pesticider. Ukrudt skal fjernes mekanisk, og insekt- og svampeangreb bekæmpes biologisk. Forsigtighedsprincippet udelukker fx genetisk modificerede organismer (gmo). Retfærdighedsprincippet signalerer, at både avlere, forbrugere og andre berørte skal behandles anstændigt.

Samme år som Brundtland-rapporten udkom, 1987, vedtog Folketingets grønne flertal verdens første lov om økologisk jordbrug. Med loven fulgte støtteordninger til produktion og omlægning, til forskning og uddannelse, rådgivning og information, regulering og kontrol. Det Økologiske Jordbrugsråd (nu: Det Økologiske Fødevareråd) blev rådgivende organ for ministeren.

I 1987 kunne forbrugerne for første gang købe økologisk mælk i FDB, og snart fulgte Ø-mærket, som Landbrugsministeriet lancerede i 1990. Det betød nye regler, og kontrollen overgik fra Landsforeningen Økologisk Jordbrug til Plantedirektoratet. Mange frygtede statslig omklamring. Den statslige kontrol med Ø-mærket har dog snarere ført til, at forbrugerne

I anledning af Ø-mærkets 25-års fødselsdag i 2015 blev en række budskaber koblet med et nyt design af Ø-mærket. Kampagnen blev til i et samarbejde mellem Økologisk Landsforening, Landbrug & Fødevarer samt Miljø- og Fødevarerministeriet. Ø-mærket

Husdyr på økologiske bedrifter kan bevæge sig i fri luft og på større arealer – og de bliver endda sommetider kløet bag ørerne. Ræve, rovfugle og parasitter gør imidlertid et indhug i de økologiske dyrebestande, og selvom producenterne gør et stort arbejde for at forbedre vilkårene, er dødeligheden gennemsnitligt dobbelt så stor som på konventionelle bedrifter. Mads Hansen/Scanpix

De økologiske bedrifters areal er vokset fra under 10.000 ha i 1990 til over 160.000 ha i dag. Økologiske produkter kan nu købes i alle detailbutikker. En fordobling af efterspørgslen på ti år har ført til mange omlægninger fra konventionelt til økologisk jordbrug. Der var skepsis, da der i 2012 blev lanceret en ret ambitiøs plan om at fordoble det økologiske areal inden 2020, men målet synes nu inden for rækkevidde. Johan Gadegaard/Scanpix

har bevaret en høj grad af tillid til produkterne. EF (senere EU) vedtog den første forordning for økologisk planteproduktion i 1991. De europæiske forordninger har blåstemplet økologisk jordbrug og sikret fælles regler.

Succesen i Danmark efter Ø-mærket var mærkbar, og i 1992 oprettedes Økologisk Landscenter, der i Økologiens Hus i Aarhus skulle koordinere information og markedsføring sammen med Landsforeningen Økologisk Jordbrug. I 2002 fusionerede de to organisationer med flere brancheforeninger, og Økologisk Landsforening så dagens lys.

Skiftende regeringer har siden 1992 lavet handlingsplaner for økologisk jordbrug. Målet i planen fra 2012 er at fordoble det økologiske jordbrugs andel af landbrugsarealet til 13 % (300.000 ha) inden 2020. Det skal ske i en tid, hvor forbrugerne i stigende grad tager produkterne til sig. Samlet set var markedsandelen for økologiske fødevarer kun 8 % i 2015, men havregryn, gulerødder, mælk og æg har andele på over 25 %.

Der er stort behov for forskning i økologi, og etableringen i 1996 af Forskningscenter for Økologisk Jordbrug og Fødevarer-systemer, FØJO (fra 2008

ICROFS), har haft stor betydning. Der er da også udfordringer nok. En af dem er tabet af næringsstoffer ved salg af produkter. De kan jo ikke hentes hjem gennem kunstgødning. Kvælstof kan fikseres i bælgplanter. Andre næringsstoffer er sværere at sikre.

Behovet for sædskifte og lavere produktivitet giver større arealforbrug pr. produceret enhed, og selvom økologiske bedrifter har mere biodiversitet end konventionelle, er diversiteten omvendt langt mindre end i uberørte områder. Dyr på økologiske bedrifter får mere plads i frisk luft, men dødeligheden er større. Der anvendes (næsten) ingen gift, men hverken energiforbrug eller tab af kvælstof til vandmiljøet er væsentligt mindre end på konventionelle bedrifter.

Økologiske produkter er dyrere, og forbrugerne har svært ved at smage forskel på økologiske og konventionelle produkter. Alligevel er flere og flere forbrugere villige til at bakke op om sundere produkter med mindre miljøbelastning.

FINNARLER
Professor MSO,
Institut for Planlægning,
Aalborg Universitet